

NÚKIB

Národní úřad
pro kybernetickou
a informační
bezpečnost

INTERAKTIVNÍ HRY PRO DĚTI

www.nukib.cz

KYBERŠKATULATA

Cílová skupina	1. – 5. třída
Cíl	Mapování situace ve třídě, získání znalosti o povědomí žáků v dané problematice
Časová dotace	10 minut
Pomůcky	kruh z židlí

POSTUP:

1. Žáci sedí v kruhu na židlích. Po prvním kole je jedna z židlí odstraněna, v každém z následujících kol tedy na jednoho z žáků nezbude místo.
2. Hru začíná lektor slovy: „Místa si vymění všichni ti, kteří...“ a doplní toto tvrzení. Například: „Místa si vymění všichni ti, kteří používají počítač.“
3. Úkolem žáků je se v rychlosti zamyslet, zda o nich dané tvrzení platí, postavit se a vyměnit si místo s jiným spolužákem, který se taktéž postavil. Důležitým pravidlem je, že se žák nesmí posadit zpět na svou židli, ani pravou/levou sousední židli.
4. Po prvním kole lektor jednu z židlí odstraní. Žák, na něhož židle nezbyla, se postaví doprostřed kruhu a doplní větu „Místa si vymění všichni ti, kteří...“ A pokusí se najít si prázdné místo. Takto se hra opakuje.

OTÁZKY K DISKUZÍ:

Jak se vám tato hra líbila?

Dozvěděli jste se něco nového o svých spolužácích?

Zaznělo něco, co vás zaujalo a čemu bychom se měli věnovat?

Chcete se na něco zeptat?

PRAKTICKÁ DOPOROUČENÍ:

Při hře dbejte na to, aby se žáci drželi daného tématu. Například, budeme doplňovat větu tím, co se týká pohybu na internetu/internetové komunikace/využívání digitálních technologií... Pokud se žáci ptají věcně, je možné nechat aktivitu plynout a pouze sledovat s čím děti mají zkušenost. Do aktivity je možné občas vstoupit a zeptat se na to, co vás k danému tématu zajímá.

NA CO SI DÁT POZOR:

Při aktivitě dochází zpravidla ke zvýšenému hluku. Je také potřeba dbát na bezpečnost dětí při jejich přesouvání mezi židlemi.

SEMAFOR „BEZPEČNĚ NA YOUTUBE“

Cílová skupina	4.– 5. třída
Cíl	Osvojení pravidel chování na YouTube
Časová dotace	40 minut
Pomůcky	papír A2, psací potřeby, barevné papíry, sada karet s příklady chování

POSTUP:

1. Žáci se rozdělí do tří skupin, které mají názvy **ČERVENÁ** – **ORANŽOVÁ** – **ZELENÁ**. Každá skupina dostane sadu 15 karet s příklady chování, s nimiž se mohou setkat, pokud sledují/vytváří videa na YouTube.
2. Každá skupina má za úkol vybrat chování, které odpovídá barvě její skupiny:
 - **ČERVENÁ**: chování, které je na YouTube zakázáno a jehož porušením dochází zároveň k porušení zákona, které může být stíháno a vyšetřováno Policií ČR.
 - **ORANŽOVÁ**: chování, které není na YouTube dovoleno, ale dělá se a můžeme se s ním běžně setkat.
 - **ZELENÁ**: chování, které je na YouTube dovoleno a je tedy správné.
3. Následně si žáci sednou do kruhu a zvolí žáka, který bude zaznamenávat. Lektor vyzve jednotlivé skupiny, aby postupně předčítaly, co vybraly. U každého tvrzení je nutné se zastavit a odpověď diskutovat, zejména pokud odpověď není správná nebo pokud zjevně vyvolává otázky. Správné odpovědi se zaznamenávají (zapisují, lepí) na papír A2 s předpřipraveným semaforem.

OTÁZKY K DISKUZÍ:

Jak se vám tato aktivita líbila?

Dozvěděli jste se něco nového? Zaujalo vás něco?

Zaznělo zde něco, o čem bychom si měli říct více?

Chcete se na něco zeptat?

PRAKTICKÁ DOPOROUČENÍ:

Po rozřazení do skupin je nutné obejít všechny skupiny a připomenout úkol skupiny s ohledem na její barvu. Žáci mají většinou problém s rozlišením, které chování je tzv. „oranžové“ a které už „červené“. Je potřeba žáky nabádat, aby nad tím zkusili zapřemýšlet. V následující diskuzi upozornit, že někdy je obtížné rozlišit, které jednání je „oranžové“ a které už „červené“. Tak je to i v reálném životě. Někdy je hranice mezi těmito druhy chování tenká a každý ji může chápat jinak.

PŘÍLOHA Č. 1 SADA KARET

Vydírat někoho tím, že zveřejním na YouTube video se sexuálním obrazem, které ho zobrazuje.

Spolužáci se dohodli, že po škole počkají na kluka z nižšího ročníku a dají mu pořádnou nakládačku. Nechci trhat partu, ale vím, že se to nemá. Slíbil jsem jim, že celou akci natočím a dám na YouTube, aby všichni věděli, že jsme drsná parta. Nic mi za to nehrozí, protože jenom natáčím.

Natočit video o tom, že všichni příslušníci určitého náboženského vyznání jsou špatní a nemají právo tady žít. Doufám, že video bude mít hodně zhlédnutí, aby se o tom, jak jsou opravdu špatní, dozvědělo co nejvíce lidí.

Jsem svědkem dopravní nehody. Neumím správně poskytnout první pomoc, ale je tady hodně lidí, určitě zraněným někdo pomůže. Já o tom natočím video, které dám na YouTube. Taková senzace bude mít hodně zhlédnutí a možná si o nahrávku řekne i nějaký novinář a já třeba dostanu nějaké peníze.

Moji kamarádi vymysleli novou hru, která se jmenuje „Na šneky“. Při této hře se rozběhnete a jedním skokem rozšlápnete šnečí ulitu. Holky říkají, že je to nechutné a týrání zvířat, ale pro nás kluky je to velká zábava a proto natočím video, aby se pobavili i ostatní.

Na YouTube mě někdo obtěžuje hloupými a nenávisnými komentáři. Napíšu mu taky nenávisný komentář, abych mu to vrátil.

Rozhodli jsme se postrašit svého kamaráda tak, že se jeden z nás převlékne do kostýmu zombie a počkáme si na něj, až se bude večer vracet z fotbalového tréninku. Protože to bude velká legrace, natočíme to na mobil a dáme na YouTube, aby se mohli pobavit i ostatní.

Spolu s kamarády chceme natočit výzvu o tom, kdo si dokáže do pusy strčit co nejvíce popcornu najednou. Na konci videa vyzveme další, aby se do výzvy také zapojili a natočili o tom video.

Používat ve videu vulgární výrazy, protože je to cool.

Chci se stát slavnou vlogerkou (lidé, kteří natáčejí tzv. video blogy o životě, cestování,...). Rozhodnu se natočit video o tom, kde bydlím a kam chodím do školy, aby se o mně mí fanoušci dozvěděli více.

Pečlivě si rozmyslím, co chci natáčet a zveřejňovat.

Pokud nechci, aby byl obsah videa dostupný každému, mohu u videa nastavit „SOUKROMÉ VIDEO“ a snížit riziko, že se dostane do rukou někomu, kdo ho může v budoucnu použít proti mně.

Pokud chci na YouTube umístit video, ve kterém se objeví můj spolužák nebo kamarád, který je nezletilý, musím požádat o souhlas jeho rodiče (zákonného zástupce).

Pokud nám nějaké video připadá nevhodné (vulgární jazyk, násilné scény, sexuální obsah) upozorníme na něj dospělou osobu, která může využít např. funkci „NAHLAŠOVÁNÍ“.

Dodržuju tzv. „babiččino pravidlo“. To znamená, že na YouTube umísťuji pouze to, co bych se nestyděl ukázat babičce, rodičům, ale i novináři, pokud bych se stal např. prezidentem.

PŘÍLOHA Č. 2 SADA KARET ŘEŠENÍ

Vydírat někoho tím, že zveřejním na YouTube video se sexuálním obrazem, které ho zobrazuje.

Spolužáci se dohodli, že po škole počkají na kluka z nižšího ročníku a dají mu pořádnou nakládačku. Nechci trhat partu, ale vím, že se to nemá. Slíbil jsem jim, že celou akci natočím a dám na YouTube, aby všichni věděli, že jsme drsná parta. Nic mi za to nehrozí, protože jenom natáčím.

Natočit video o tom, že všichni příslušníci určitého náboženského vyznání jsou špatní a nemají právo tady žít. Doufám, že video bude mít hodně zhlédnutí, aby se o tom, jak jsou opravdu špatní, dozvědělo co nejvíce lidí.

Jsem svědkem dopravní nehody. Neumím správně poskytnout první pomoc, ale je tady hodně lidí, určitě zraněným někdo pomůže. Já o tom natočím video, které dám na YouTube. Taková senzace bude mít hodně zhlédnutí a možná si o nahrávku řekne i nějaký novinář a já třeba dostanu nějaké peníze.

Moji kamarádi vymysleli novou hru, která se jmenuje „Na šneky“. Při této hře se rozběhnete a jedním skokem rozšlápnete šnečí ulitu. Holky říkají, že je to nechutné a týrání zvířat, ale pro nás kluky je to velká zábava a proto natočím video, aby se pobavili i ostatní.

Na YouTube mě někdo obtěžuje hloupými a nenávisnými komentáři. Napíšu mu taky nenávisný komentář, abych mu to vrátil.

Rozhodli jsme se postrašit svého kamaráda tak, že se jeden z nás převlékne do kostýmu zombie a počkáme si na něj, až se bude večer vracet z fotbalového tréninku. Protože to bude velká legrace, natočíme to na mobil a dáme na YouTube, aby se mohli pobavit i ostatní.

Spolu s kamarády chceme natočit výzvu o tom, kdo si dokáže do pusy strčit co nejvíce popcornu najednou. Na konci videa vyzveme další, aby se do výzvy také zapojili a natočili o tom video.

Používat ve videu vulgární výrazy, protože je to cool.

Chci se stát slavnou vlogerkou (lidé, kteří natáčejí tzv. video blogy o životě, cestování,...). Rozhodnu se natočit video o tom, kde bydlím a kam chodím do školy, aby se o mně mí fanoušci dozvěděli více.

Pečlivě si rozmyslím, co chci natáčet a zveřejňovat.

Pokud nechci, aby byl obsah videa dostupný každému, mohu u videa nastavit „SOUKROMÉ VIDEO“ a snížit riziko, že se dostane do rukou někomu, kdo ho může v budoucnu použít proti mně.

Pokud chci na YouTube umístit video, ve kterém se objeví můj spolužák nebo kamarád, který je nezletilý, musím požádat o souhlas jeho rodiče (zákonného zástupce).

Pokud nám nějaké video připadá nevhodné (vulgární jazyk, násilné scény, sexuální obsah) upozorníme na něj dospělou osobu, která může využít např. funkci „NAHLAŠOVÁNÍ“.

Dodržuju tzv. „babiččino pravidlo“. To znamená, že na YouTube umísťuji pouze to, co bych se nestyděl ukázat babičce, rodičům, ale i novináři, pokud bych se stal např. prezidentem.

NEZNÁLEK MAXIM

Cílová skupina	4.– 5. třída
Cíl	Procvičení uplatňování zásad pravidel bezpečné online komunikace
Časová dotace	20 minut
Pomůcky	karta s rozhovorem do dvojice/trojice, psací potřeby

POSTUP:

1. Žáci jsou rozděleni do dvojic/trojic. Každá dvojice má za úkol přečíst si úryvek rozhovoru na sociální síti a zaznačit, které informace by o sobě Neználek Maxim neměl prozradit, když si píše s Chameleonem.
2. Žáci prezentují zvolené odpovědi a skupinově je diskutují. Jednotlivé odpovědi je potřeba vztáhnout k pravidlům bezpečné online komunikace.

OTÁZKY K DISKUZÍ:

Zdál se vám tento chat reálný?

Komunikace mezi útočníkem a obětí vypadá v řadě případů takto. Útočník se snaží oběti zalíbit, někdy používá techniky manipulace a nátlaku. Velmi rychle většinou dojde na žádost o zaslání nevhodných fotografií či videí.

Shodli jste se ve skupině na tom, které informace by Neználek Maxim neměl zasílat a proč?

Informace o tom, jakou navštěvuje školu; bydliště; telefonní číslo; fotografie a zejména ty s nevhodným obsahem; souhlas se videohovorem přes webovou kameru – útočník může mít nastavenou tzv. smyčku, která na PC/mobilu oběti vypadá jako spuštěná webová kamera, ale je to pouze záznam.

Co se nám může stát, pokud bychom tyto informace někomu sdělili?

Řada těchto informací jsou osobními údaji, díky nimž nás může kdokoliv identifikovat. Pokud se jedná o dítě, může si na něj útočník počkat například před školou, když se bude vracet z kroužku a ublížit mu.

Co se nám může stát, pokud vyrazíme na schůzku s neznámým člověkem?

Může nám ublížit.

Chcete se ještě na něco zeptat?

PRAKTICKÁ DOPOROUČENÍ:

Věnujte se rozboru textu do hloubky. Žáci často opomíjí informaci typu „bydlím blízko školy“, protože to nepovažují za riziko (nikomu přece nesdělují přesnou adresu). Nicméně spolu s dalšími informacemi, může být i tato informace pro útočníka cenná.

PŘÍLOHA Č. 1 TEXT ROZHOVORU

Chameleon

Ahoj 😊

Neználek Maxim

Ahoj 😊

Chameleon

Jak se MÁŠ? 😊

Neználek Maxim

Fajn a ty? 😊

Neználek Maxim

zname se?

Chameleon

Jasnačka chodíme do stejnee školy 😊

Neználek Maxim

Tyjo taky chodix do zš mraček?

Chameleon

Jasnačka 😊 Bydlís taky kousek od školy jako ja? 😊

Neználek Maxim

JJ 😊

Chameleon

nedame někdy zmrzku nebo treba fotbalek na hristi? 😊 ktere hriste mas blizKO?

Neználek Maxim

fotbal me moc nebaví...

Chameleon

to neva tak neco jineho 😊 ktere hriste mas blizKO? nebo kde presne bydlis?

Neználek Maxim

bydlím v ulici Kloboukova a ty?

Chameleon

das mi mobil na sebe? 😬 at si muzem zavolat?

Neználek Maxim

nemam kredit... 😞 rodice mi ho nekoupili... pořád nemaji čas...

Chameleon

to nevadi. Ja si na tebe cas udelam Posli mi to čislo... 😬😬

Neználek Maxim

když ja nevim, není to blbíí? ve škole říkali že nememe davat císlo cizím lidem....

Chameleon

ja přece nejsem cizi, jsem tvuj kamarad 😬 pošli číslo

Chameleon

Pošli

Chameleon

Pošli

Chameleon

Pošli

Chameleon

POšleš? 😬😬

Neználek Maxim

tak jo ale nikomu ho nedavej prosim

Chameleon

Neboj jsme kamaradi 😬😬 tak už mi ho pošli

Neználek Maxim

555 123 654

Chameleon

Nemaš nejakou fotku?

Chameleon

Na FB jsem tě nenašel...

Neználek Maxim

Rodice mi nedovolili FB... ostatní ve třídě ho mají... taky bych ho chtěl

Chameleon

Možna bych ti mohl pomoct s jeho zalozeNIM 😬 ale musis mi poslat fotku

Neználek Maxim

když ja newim jestli na ni nevypadam divně

Chameleon

tak mi jich pošli víc... třeba i nějakou bez trička... na to holky letí

Neználek Maxim

BEZ TRIČKA? 😊

Chameleon

jasnacka... víš co, zkus zapnout webku a já kouknu jestli ti to bude bez trička slušet... chceš si přece najít nějakou holku ne?

Neználek Maxim

To je pravda všichni kluci už nějakou holku mají. počkej něco by se našlo

PŘÍLOHA Č. 2 TEXT ROZHOVORU – ŘEŠENÍ

Chameleon

Ahoj 😊

Neználek Maxim

Ahoj 😊

Chameleon

Jak se MÁŠ? 😊

Neználek Maxim

Fajn a ty? 😊

Neználek Maxim

zname se?

Chameleon

Jasnačka chodíme do stejnee školy 😊

Neználek Maxim

Tyjo taky chodix do zš mraček?

Chameleon

Jasnačka 😊 Bydlís taky kousek od školy jako ja? 😊

Neználek Maxim

JJ 😊

Chameleon

nedame někdy zmrzku nebo treba fotbalek na hristi? 😊 ktere hriste mas blizKO?

Neználek Maxim

fotbal me moc nebaví...

Chameleon

to neva tak neco jineho 😊 ktere hriste mas blizKO? nebo kde presne bydlis?

Neználek Maxim

bydlím v ulici Kloboukova a ty?

Chameleon

das mi mobil na sebe? 😬 at si muzem zavolat?

Neználek Maxim

nemam kredit... 😞 rodice mi ho nekoupili... pořád nemaji čas...

Chameleon

to nevadi. Ja si na tebe cas udelam Posli mi to čislo... 😬😬

Neználek Maxim

když ja nevim, není to blbíí? ve škole říkali že nememe davat čislo cizim lidem....

Chameleon

ja přece nejsem cizi, jsem tvuj kamarad 😬 pošli čislo

Chameleon

Pošli

Chameleon

Pošli

Chameleon

Pošli

Chameleon

POšleš? 😬😬

Neználek Maxim

tak jo ale nikomu ho nedavej prosim

Chameleon

Neboj jsme kamaradi 😬😬 tak už mi ho pošli

Neználek Maxim

555 123 654

Chameleon

Nemaš nejakou fotku?

Chameleon

Na FB jsem tě nenašel...

Neználek Maxim

Rodice mi nedovolili FB... ostatni ve tride ho maji... taky bych ho chtěl

Chameleon

Možna bych ti mohl pomoct s jeho zalozeNIM 😬 ale musis mi poslat fotku

Neználek Maxim

když ja newim jestli na ni nevypadam divně

Chameleon

tak mi jich pošli víc... třeba i nějakou bez trička... na to holky letí

Neználek Maxim

BEZ TRIČKA? 😊

Chameleon

jasnacka... víš co, zkus zapnout webku a já kouknu jestli ti to bude bez trička slušet... chceš si přece najít nějakou holku ne?

Neználek Maxim

To je pravda všichni kluci už nějakou holku mají. počkej něco by se našlo

PEXESO BEZPEČNÉHO POUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Cílová skupina	3.– 5. třída
Cíl	Osvojení základních pravidel bezpečného využívání sociálních sítí
Časová dotace	10 minut
Pomůcky	pexeso

POSTUP:

1. Žáci ve dvojici/trojici hledají karty se stejným obrázkem/textem.
2. Hru vyhrává ten, kdo sesbírá nejvíce shodných karet.

OTÁZKY K DISKUZI:

1. Dozvěděli jste se něco nového?
2. Objevilo se tam slovo, které jste neznali? Které to bylo?
3. Daří se Vám dodržovat pravidla, která Vám radí pexeso?
4. Které pravidlo/a se na sociálních sítích porušuje/í? Proč myslíte, že tomu tak je?
5. Chcete se ještě na něco zeptat?

PRAKTICKÁ DOPOROUČENÍ:

Upozorněte žáky, aby se nevěnovali pouze obrázkům, ale především textu pod nimi. Po hře si s žáky projděte text na jednotlivých kartách a věnujte se pojmům, které jsou žákům cizí. Následně si spolu můžete pravidla zpracovat do podoby plakátu, případně vyhledat pravidla další.

PEXESO – BEZPEČÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

**PEČLIVĚ VYBÍREJ CO A S KÝM SDÍLÍŠ.
PAMATUJ, ŽE TO SE JEDNOU ZVEŘJNÍŠ,
NENÍ NIKDY ZCELA V BEZPEČÍ.**

**PEČLIVĚ VYBÍREJ CO A S KÝM SDÍLÍŠ.
PAMATUJ, ŽE TO SE JEDNOU ZVEŘJNÍŠ,
NENÍ NIKDY ZCELA V BEZPEČÍ.**

**NESPOLÉHEJ NA TO,
ŽE FOTKA/VIDEO Z ONLINE SVĚTA ZMIZÍ.**

**NESPOLÉHEJ NA TO,
ŽE FOTKA/VIDEO Z ONLINE SVĚTA ZMIZÍ.**

**NEDÁVEJ NA SOCIÁLNÍ SÍTĚ FOTKY/VIDEA
JINÝCH LIDÍ BEZ JEJICH SVOLENÍ.**

**NEDÁVEJ NA SOCIÁLNÍ SÍTĚ FOTKY/VIDEA
JINÝCH LIDÍ BEZ JEJICH SVOLENÍ.**

**ÚČTY NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH
CHRAŇ DVOUFÁZOVÝM OVĚŘENÍM.**

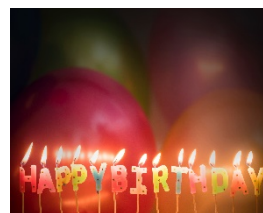
**ÚČTY NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH
CHRAŇ DVOUFÁZOVÝM OVĚŘENÍM.**

**NEUVÁDĚJ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH SVŮJ
E-MAIL, TELEFONNÍ ČÍSLO NEBO TO KDE BYDLÍŠ
(OSOBNÍ A CITLIVÉ INFORMACE).**

**NEUVÁDĚJ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH SVŮJ
E-MAIL, TELEFONNÍ ČÍSLO NEBO TO KDE BYDLÍŠ
(OSOBNÍ A CITLIVÉ INFORMACE).**

**MYSLI NA SVOU DIGITÁLNÍ STOPU
A NEPIŠ NIC NEVHODNÉHO ČI URÁŽLIVÉHO.**

**MYSLI NA SVOU DIGITÁLNÍ STOPU
A NEPIŠ NIC NEVHODNÉHO ČI URÁŽLIVÉHO.**

NIKDY NEUVÁDĚJ INFORMACE O SVÉ POLOZE.

NIKDY NEUVÁDĚJ INFORMACE O SVÉ POLOZE.

**DODRŽUJ BABIČČINO PRAVIDLO,
TEDY NEDÁVEJ FOTKY/VIDEA, KTERÉ BY SES
STYDĚL UKÁZAT SVÉ BABIČCE.**

**DODRŽUJ BABIČČINO PRAVIDLO,
TEDY NEDÁVEJ FOTKY/VIDEA, KTERÉ BY SES
STYDĚL UKÁZAT SVÉ BABIČCE.**

**I NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH MŮŽE VZNIKOUT
ZÁVISLOST. NAJDI SI ČAS TAKY NA JINÉ AKTIVITY.**

**I NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH MŮŽE VZNIKOUT
ZÁVISLOST. NAJDI SI ČAS TAKY NA JINÉ AKTIVITY.**

**VŠE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH NENÍ REALITA.
MNOHO LIDÍ SE PŘETVAŘUJE, LŽE NEBO SE DĚLÁ
LEPŠÍMI, NEŽ VE SKUTEČNOSTI JSOU.**

**VŠE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH NENÍ REALITA.
MNOHO LIDÍ SE PŘETVAŘUJE, LŽE NEBO SE DĚLÁ
LEPŠÍMI, NEŽ VE SKUTEČNOSTI JSOU.**

